

ПРОЕКТНА ДІЯЛЬНІСТЬ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КОМПЕТЕНТІСНОЇ ОСОБИСТОСТІ УЧНЯ

А.І. СЕРГІЄНКО

Україна, м.Запоріжжя, Запорізька загальноосвітня школа I-III ступенів №91

Сьогодні педагоги багатьох країн усвідомили необхідність реформування національних систем освіти задля того, щоб учень став центральною постаттю навчального процесу, а пізнавальна діяльність учня перебувала в центрі уваги педагогів. Випускник школи, який житиме і працюватиме у XXI столітті, повинен мати такі якості особистості: уміти адаптуватися в мінливих життєвих ситуаціях; самостійно здобувати необхідні знання й застосовувати їх на практиці для розв'язання різноманітних проблем; бачити труднощі реального світу й шукати раціональні шляхи їх подолання; усвідомлювати, де та як саме знання, здобуті ним, можуть бути застосовані на практиці; критично і творчо мислити; бути здатним генерувати нові ідеї; грамотно працювати з інформацією, уміти збирати її, опрацьовувати; установлювати закономірності, формулювати гіпотези й аргументовано обґрунтовувати їх; бути комунікабельним у різних соціальних групах; уміти працювати в колективі, запобігаючи конфліктним ситуаціям або вміло розв'язуючи їх; працювати над розвитком власної особистості [1, с.2].

Актуальність методу проектів, як виду дослідницької діяльності школярів, пояснюється тим, що проектування перетворилось в найбільш розповсюджений вид інтелектуальної діяльності людини у всіх областях: в науці і техніці, економіці, в соціально-просвітницькій, виробничій та культурній, тощо.

Творча проектна діяльність не є лише формою засвоєння знань, умінь і навичок, вона впливає на формування механізмів довільного регулювання поведінки особистості, забезпечуючи самостійне виділення й прийняття основних цілей навчання.

Метод проектів не є принципово новим у світовій педагогіці. Він зародився в США в 20-х роках XX століття. Цей метод називали ще проблемним і пов'язували з ідеями гуманістичного напрямку в педагогіці. Один з основоположників методу У.Кілпатрік вважав проектом будь-яку діяльність, що виконується "від всього серця", з високим ступенем самостійності групою учнів, об'єднаних у певний момент спільним інтересом [2,с.69]. Інший основоположник цього методу, американський учений Дж.Дьюї, пов'язував метод проектів з доцільною практичною діяльністю учнів, що погоджується з їхнім особистим інтересом [3,с.27]. Паралельно з американськими педагогами розвитком проектного навчання в нашій країні займались П.П. Блонський, А.С.Макаренко,

С.Т.Шацький, В.Н.Шульгін. Видатний російський педагог П.Ф.Каптерев вважав, що проектне навчання спрямоване на всебічне тренування розуму та розвиток мислення [4, с. 33]. Лише в останні роки у зв'язку з модернізацією географічної освіти проектне навчання привернуло до себе увагу не тільки учених-методистів, а й вчителів географії, таких як А.Летягін, О.В.Крилова, А.А.Лобжанідзе, Н.Н.Петрової, А.І.Даньшин, О.С.Наумов, О.А.Кліманова, С.В.Рогачев [5, с.21].

В сучасній географічній освіті застосовуються різні види проектів. За рівнем інтеграції розрізняють проекти із залученням тільки змісту досліджуваного предмету та проекти, які враховують зміст багатьох навчальних предметів. За кількістю учасників виділяють індивідуальні, парні, групові та колективні. За способом переважаючої діяльності учнів виділяються дослідницькі, ігрові, творчі, практико-орієнтовані проекти [6, с.2].

Робота з проектом має відповідати таким вимогам:

- виконання повинно здійснюватись на визначеному відрізку теоретичних знань;
- теми проектів розробляє викладач;
- час виконання проекту залежить від змісту, мети й завдань і може варіюватись від кількох тижнів до року (за умови тривалого виконання проекту намічають етапи його виконання з конкретними результатами роботи на кожному);
- творче завдання може бути представлене у вигляді дослідницьких робіт, картографічних моделей, графічних схем, макетів навчальних посібників, буклетів, мультимедійних презентацій, сторінок веб-сайтів та інше [7, с.21].

Перед розробкою кожного проекту вчителем чітко визначається мета та очікувані результати, час на створення цього проекту та розподіляються обов'язки при розробці проекту.

В практичній діяльності вчителя має місце системне впровадження декількох видів проектів на уроках географії та в позаурочний час.

Навчально - ігрові проекти сприяють розвитку у учнів ділових соціальних відносин, вміння спілкуватись між собою, працювати й співпрацювати в групі, виконувати колективні завдання. Прикладами таких проектів можуть бути уроки - подорожі, уроки експедиції, суди, семінари, конференції, диспути.

Навчальні пізнавальні проекти передбачають створення проблемних ситуацій та активну пізнавальну діяльність учнів, що сприяє самоосвіті та саморозвитку. Прикладами таких проектів можуть бути розв'язання проблемних ситуацій, наприклад, побудувати на території країни автомобільний завод чи меблеву фабрику, виявити позитивні та негативні

наслідки осушування боліт, діяльність електростанцій в житті та господарській діяльності людини, порівняти розвиток економіки України з іншими державами.

Практично - орієнтовані навчальні проекти спрямовані на конкретний практичний результат та пов'язані з соціальними цінностями учнів: створення планів місцевості, створення проектів "Газони та парки в оптимізації екологічної ситуації в сучасному промисловому місті", "Утилізація твердих побутових відходів - проблема великих мість", "Облік транспортних засобів на дорогах міста з метою виявлення і шкідливого впливу на навколишнє середовище", " Значення заказників та пам'яток природи в економічній мережі України", " Заповідні території - еталони природи".

Проектна форма роботи має позитивні переваги:

- дозволяє вдосконалювати знання, вміння і навички учнів;
- формує всі види компетентностей особистості учня - соціальну, полікультурну, пізнавальну, комунікативну та інформаційну, самоосвіту та саморозвиток;
- має особистісно - орієнтовану спрямованість;
- розвиває навички роботи в групі;
- розвиває навички поведінки в суспільстві під час розв'язання проблемних питань;
- підвищує відповідальність за роботу команди і роботу в команді,;
- вчить знаходити та генералізувати інформацію; розширює для вчителя можливості навчально - виховного процесу.

Література:

1. Браташ Н. Метод проектів у програмі сприяння науковій творчості учнів // Завуч. – 2004. - № 34. – С. 2 – 5.
2. Гусева О. Проект як чинник творення життєтворчості //Директор школи, ліцею, гімназії. – 2005. № 5-6. – С. 69.
3. Драган О. Проектна технологія у навчально – виховному процесі еколого – натуралістичного центру // Рідна школа.-2006.-№ 8.- С. 27.
4. Єжак Є. Основи проектної діяльності учнів // Школа. – 2007. - № 11. – С. 33.
5. Эпштейн М. Метод проектов в школе XX века // Відкритий урок. – 2004. - № 5-6. – С. 21-23.
6. Зайцева І. Впровадження проектних технологій у навчально – виховний процес загальноосвітньої школи // Економіка в школах України. – 2008. - № 3. – С. 2.
7. Кайнова В. Проектна і науково – дослідницька діяльність – шлях до творчості // Рідна школа. – 2007. - № 10. – С. 21.

Надійшло до редакції 12.10.2013 року.